

INFORMATIKA FANINING O'QITILISH METODIKASI

Narsafarova Ra'no Merganovna

Muborak tuman texnikumi

“Umumta'lim va maxsus fanlar” kafedrası

Infarmatika fani o'qituvchisi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada informatika fanini o'qitish metodikasining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Unda informatika fanining ta'lim tizimidagi o'rni, o'qitishning maqsad va vazifalari, didaktik tamoyillari, an'anaviy va interfaol metodlari yoritilgan. Shuningdek, informatika darslarini tashkil etish shakllari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari hamda bilimlarni nazorat qilish va baholash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqola informatika fanini samarali o'qitish, o'quvchilarda algoritmik va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish hamda zamonaviy ta'lim talablariga mos pedagogik yondashuvlarni shakllantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: informatika fanini o'qitish metodikasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interfaol metodlar, algoritmik tafakkur, raqamli ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, masofaviy ta'lim, baholash tizimi.

Zamonaviy jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishidir. Raqamli texnologiyalar barcha sohalarga chuqur kirib borayotgan bugungi kunda informatika fanini samarali o'qitish dolzarb pedagogik masalalardan biri hisoblanadi. Informatika fani nafaqat kompyuter bilan ishlash ko'nikmalarini, balki algoritmik fikrlash, mantiqiy tahlil, muammoli vaziyatlarni hal etish, axborotni izlash va qayta ishlash kompetensiyalarini shakllantiradi.

Shu sababli informatika fanining o'qitilish metodikasi ta'lim tizimida alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada informatika fanining maqsad va vazifalari, o'qitish metodlari, shakllari, vositalari, zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish masalalari batafsil yoritiladi.

Informatika fani umumta'lim maktablari, akademik litseyilar, kasb-hunar maktablari va oliy ta'lim muassasalarida muhim fanlardan biri hisoblanadi. Uning asosiy vazifasi o'quvchilarda axborot madaniyatini shakllantirish, raqamli savodxonlikni oshirish va zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash malakalarini rivojlantirishdir.

Informatika fanining ta'limdagi ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- o'quvchilarda algoritmik va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish;
- axborotni izlash, tahlil qilish va qayta ishlash ko'nikmalarini shakllantirish;

- dasturlash asoslarini o'rgatish orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirish;
- kasbiy yo'naltirishda muhim poydevor yaratish;
- raqamli texnologiyalar yordamida mustaqil ta'lim olishga o'rgatish.

Informatika fanini o'qitish metodikasi pedagogika fanining muhim bo'limlaridan biri bo'lib, u informatika fanini o'qitish jarayonining nazariy va amaliy jihatlarini o'rganadi. Ushbu metodika informatika ta'limining mazmunini belgilash, o'qitishning samarali metodlari, shakllari va vositalarini tanlash hamda ularni ta'lim jarayonida to'g'ri qo'llash masalalarini qamrab oladi [1].

Informatika fanini o'qitish metodikasining asosiy vazifalari ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etishga qaratilgan bo'lib, ular qatoriga informatika fanining o'quv dasturlarini ishlab chiqish, darslarni samarali tashkil etish uchun maqbul metodlarni aniqlash, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish kiradi. Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish, o'quvchilarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish ham metodikaning muhim vazifalaridan hisoblanadi. Shu orqali informatika fanini o'qitish jarayoni yanada samarali, mazmunli va zamon talablariga mos holda tashkil etiladi.

Informatika fanini o'qitishning asosiy maqsadi o'quvchilarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bo'yicha zarur bilim, malaka va ko'nikmalarni shakllantirishdan iboratdir. Bu jarayonda o'quvchilarning algoritmik tafakkurini rivojlantirish, ularni kompyuter texnologiyalaridan ongli, samarali va xavfsiz foydalanishga o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, dasturlash asoslarini o'rgatish orqali o'quvchilarda mantiqiy fikrlash, muammoni tahlil qilish va mustaqil yechim topish qobiliyatlarini rivojlantirish informatika ta'limining asosiy maqsadlaridan hisoblanadi.

Informatika fanini o'qitish jarayonida muayyan didaktik tamoyillarga amal qilinadi. Jumladan, ilmiylik tamoyili o'quv materialining fan yutuqlariga asoslanishini ta'minlaydi. Tizimlilik va izchillik tamoyili bilimlarning mantiqiy ketma-ketlikda berilishini nazarda tutadi. Tushunarlilik va ko'rgazmalilik tamoyillari o'quv materialini o'quvchilarning yosh va bilish imkoniyatlariga mos holda yetkazishga xizmat qiladi. Nazariya va amaliyot birligi tamoyili olingan bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llashni ta'minlaydi. Individuallashtirish va differensiallashtirish tamoyillari esa har bir o'quvchining qobiliyati va tayyorgarlik darajasini hisobga olishga imkon yaratadi. Faollik va mustaqillikni rag'batlantirish tamoyili o'quvchilarning dars jarayonidagi faol ishtirokini kuchaytiradi.

Informatika fanini o'qitishda turli metodlardan foydalaniladi va ular o'quvchilarning bilim olish faolligini oshirishga xizmat qiladi. An'anaviy metodlar qatoriga tushuntirish va izoh berish, suhbat metodi, ko'rgazmali metod hamda mashq

va amaliy ishlar kiradi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilarga nazariy bilimlar berilib, ularning mustahkam o'zlashtirilishi ta'minlanadi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida interfaol metodlar alohida ahamiyat kasb etadi. "Aqliy hujum", "Klaster", "B-B-B" (Bilaman – Bilmoqchiman – Bildim), "Insert", loyiha metodi va muammoli ta'lim kabi metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodkorligini va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu metodlar orqali dars jarayoni qiziqarli va samarali tashkil etiladi [3].

Informatika fanining o'ziga xos jihati shundaki, unda amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari muhim o'rin tutadi. Kompyuterda ishlash, dastur tuzish, elektron jadvallar bilan ishlash va taqdimotlar yaratish orqali o'quvchilarning nazariy bilimlari amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlanadi. Natijada o'quvchilar informatika fanini chuqurroq o'zlashtirib, real hayotda qo'llay olish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Informatika darslari turli shakllarda tashkil etilib, ular o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bular jumlasiga an'anaviy dars, amaliy dars, laboratoriya mashg'ulotlari, integratsiyalashgan darslar, masofaviy ta'lim shakllari hamda loyiha asosidagi darslar kiradi. Dars shaklini tanlashda o'quv mavzusining mazmuni, o'quvchilarning tayyorgarlik darajasi va mavjud texnik imkoniyatlar muhim ahamiyatga ega. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari informatika fanini o'qitishda asosiy vosita hisoblanadi. Ta'lim jarayonida elektron darsliklar, multimedialli taqdimotlar, video darslar va onlayn testlar kabi elektron ta'lim resurslaridan keng foydalaniladi. Shuningdek, Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams kabi masofaviy ta'lim platformalari orqali o'quvchilar mustaqil ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'ladilar [4].

Xulosa qilib aytganda, informatika fanining o'qitilish metodikasi zamonaviy ta'lim tizimida muhim o'rin tutadi. To'g'ri tanlangan metodlar, zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish o'quvchilarning bilim sifatini oshiradi, ularni mustaqil fikrlovchi va raqamli jamiyatga mos shaxs sifatida shakllantiradi. Informatika fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar va amaliy mashg'ulotlarning uyg'unligi ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo'jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Klarin M. V. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Moskva: Pedagogika, 2019.
4. Begimqulov U. Sh. Informatika va axborot texnologiyalarini o'qitish metodikasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.